הלכה · משנה תורה · מפרשים · כסף משנה · ספר נזיקין

כסף משנה על משנה תורה, הלכות גזילה ואבידה

רבנו יוסף קארו [מרן הבית יוסף]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

כסף משנה על משנה תורה, הלכות גזילה ואבידה

רבנו יוסף קארו [מרן הבית יוסף]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/כסף-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-גזילה-ואבידה/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ב 4
הלכה ו 4
פרק ב 5
הלכה ד 5
הלכה יא 5
פרק ג 5
הלכה ד 5
פרק ד 6
הלכה ט 6
הלכה יד 6
פרק ה 6
הלכה ב 6
הלכה ח 6
הלכה י 6
הלכה יא 7
הלכה טז 8
פרק ו 8
הלכה א 8
הלכה יא 8
פרק ח 9
הלכה ב 9
פרק ט 9
הלכה יא 9
הלכה יג 10
פרק י 10
הלכה ה 10
הלכה ז 10
פרק יא 10
הלכה ב 10
הלכה ג 11
הלכה יא 11
הלכה יג 11
הלכה יד 11
הלכה טו 12
הלכה יז 12
פרק יב 13
הלכה א 13
פרק יג 13
הלכה א 13
הלכה ה 13
הלכה ז 14
הלכה טז 14
פרק יד 14
הלכה יב 14
פרק טו 14
הלכה א 14
הלכה ח 15
הלכה י 15
הלכה יא 16
פרק טז 16
הלכה א 16
הלכה ד 17
הלכה ט 17
הלכה יא 17
פרק יז 18
הלכה א 18
הלכה ה 18
הלכה ח 19
הלכה י 19
הלכה יג 19

פרק א

הלכה ב

אפילו עכו"ם כו'. יש לתמוה על זה שכתב שאסור לעשקו דהא קרא לא תעשוק את רעך כתיב דמשמע לאפוקי עובד כוכבים ועוד קשה דאמרינן בפרק הגוזל ומאכיל (בבא קמא דף קי"ג:) דהפקעת הלואתו מותר ועושק היינו הפקעת הלואתו כמ"ש רבינו בסמוך אי זהו עושק וכו' כגון שהיה לו ביד חבירו הלואה או שכירות ויש לומר שרבינו סובר כדפי' רש"י הפקעת הלואתו שאין גזל ממש שרי כי ליכא חלול השם כגון היכא דטען ליה ליורש נתתיו לאביך ומת דלא ידע העכו"ם בהדיא דקא משקר וגם התוס' כתבו שם אף על גב דטעות העכו"ם מותר אסור להטעות העכו"ם כשהוא יודע שגוזל ועושה עצמו כלא יודע. ודייק רבינו לכתוב אסור לגזלו או לעשקו ולא כתב שעובר עליו בלא תעשה לומר שאין איסור זה מן התורה:

הלכה ו

גזל שתים שוות פרוטה והחזיר אחת גזילה יש כאן מצות השבת גזלה אין כאן. בפ' הגוזל עצים בעיא ופשט גזלה אין כאן השבה אין כאן ומקשה התם אי גזלה אין כאן השבה יש כאן אמרי ה"ק אע"פ שגזלה אין כאן מצות השבה אין כאן וכתב הרא"ש פירוש הרמ"ה אע"פ שגזלה אין כאן ואין ב"ד כופין אותו להחזיר כיון דאין בו שוה פרוטה ודאי אם לא החזיר אחת מדעתו אלא בציווי ב"ד כופין אותו להחזיר את השניה כההיא דתניא הוזקקו ב"ד לשוה פרוטה גומרים אף בפחות משוה פרוטה [אלא השתא דהחזיר אחת מדעתו גזילה אין כאן דאין ב"ד נזקקין לפחות משוה פרוטה] מצות השבה אין כאן ומעצמו חייב להחזיר לקיים מצות השבה ואין ב"ד נזקקין לכופו. עוד פירש אע"פ שהגזילה אין כאן ואין ב"ד נזקקין לכופו בתורת ממון מצות השבה אין כאן ומכין אותו עד שתצא נפשו לקיים מצות השבה עכ"ל. והטור כתב פירוש שני דהרמ"ה וכתב עליו וכ"כ הרמב"ם גזילה יש כאן השבה אין כאן עכ"ל. וק"ל על דברי רבינו דכיון דבין למאי דאמרינן מעיקרא בין למאי דאסיקנא אמרינן דגזילה אין כאן היאך פוסק בהפך דגזילה יש כאן. ומצאתי נוסחא אחרת בדברי רבינו גזילה אין כאן מצות השבת גזילה אין כאן וגם על נוסחא זו ק"ל כיון שהקשו בגמ' על זה והעלו אע"פ שגזלה אין כאן למה לא כתב כדברי המסקנא. ונראה ליישב נוסחא זו שרבינו מפרש דס"ד דמקשה גזילה אין כאן ביד הגזלן כיון שלא נשאר בידו שוה פרוטה השבה אין כאן שלא קיים השבה עד שישיב הכל ומש"ה מקשה אי גזילה אין כאן כלומר דלא מיקרי גזילה מה שבידו מפני

שאין בה שוה פרוטה השבה יש כאן כלומר במה שהשיב סגי דשפיר מיקרי השבה אע"פ שנשארה בידו אגודה כיון שאין בו שוה פרוטה ומתרץ דה"ק אע"פ שגזלה אין כאן כלומר אע"פ שבמה שהשיב לא יש שיעור פרוטה והרי הוא כאילו לא החזיר דבר מצות השבה אין כאן כלומר במה שנשאר בידו שאינו שוה פרוטה אין בו מצות השבה והילכך אינו חייב להשיב. וכיון שכתב מצות השבה כמו שהוא בתירוץ לא חשש לכתוב תיבת אע"פ. ואפשר שבגרסתו בגמ' לא היה כתוב תיבת אע"פ. וה"ה כתב על דברי רבינו בעיא דאיפשיטא שם בזה הלשון גזילה אין כאן מצות השבה אין כאן פירוש שלא קיים מצות השבה ואע"פ שאין כאן גזילה חשובה במה שהוא מעכב לעצמו ואם בא לקיים מצות והשיב את הגזילה יחזיר הכל כיון שבתחלה היתה הגזילה שוה פרוטה וכן פירשו ז"ל עכ"ל. ותמהני עליו דהא איכא לאקשויי על זה אי גזילה אין כאן השבה יש כאן כמו שהקשו בגמרא:

פרק ב

הלכה ד

הגוזל והשביח ומכר או וכו'. כתב הטור על זה והוא הולך לשיטתו שאינו מחשיב לידה וגיזה שינוי מעשה עכ"ל. ואני אומר שאע"פ שכך היא סברת רבינו אינו ענין לכאן שהרי לא הזכיר כאן רבינו גיזה ולידה אלא שבח סתם ואע"פ שסתמו כפירושו שאם הוא שבח שיש בו שינוי מעשה קנויה היא לו הגזלה אפילו בלא יאוש מ"מ יותר נכון לומר דלשיטתיה דקודם יאוש אין לגזלן כלום אזיל וכמ"ש ה"ה מאחר שמפורש שתלה הדבר בלפני יאוש:

הלכה יא

גזל לשון של מתכת וכו' או שגזל טווי ועשאו בגד וכו' ה"ז שינוי בידו. תימה דבריש פרק הגוזל (בבא קמא דף צ"ו) משמע דהאי חוזר לברייתו הוא דאמרינן התם חופיא ועבדיה שרשורא לא קנה מ"ט דהדר סתר ליה והוי חופיא וא"כ טווי ועשהו בגד נמי מצי סתר ליה והוי טווי:

פרק ג

הלכה ד

גזל בהמה והזקינה וכו' אבל אם גזל בהמות וכחשו וכו' או עבדים והזקינו וכו' אומר לו הרי שלך לפניך ומחזיר הגזילה בעצמה. הטור כתב וז"ל ובגוזל עבדים וכחשו כחשא

דלא הדר כתב רב אלפס דמשלם כשעת הגזילה דעבדי כמטלטלי דמו וכ"כ הרמב"ם עכ"ל. ונוסחא משובשת נזדמנה לו בדברי רבינו:

פרק ד

הלכה ט

הגוזל אחד מחמשה וכו' הרי כל אחד מהם נשבע שגזלו. כ"כ הרי"ף והרא"ש בפרק המפקיד והטעם משום דכלל הוא לכל נוטל מעות מחבירו שהוא צריך לישבע אי נמי דכיון דמדינא פטור אלא דמשום דעבד איסורא אתה קונסו אין ראוי לקונסו לשלם בלא שבועה:

הלכה יד

מעשה באחד שחטף לשון של כסף וכו'. כתב ה"ה נראה מדברי הרב שהגוזל את חבירו צריך להחזיר לו בעדים, ורבינו ירוחם בנל"א ח"ד והריב"ש בסי' שצ"ב כתבו כדבריו שרבינו סובר כן. ואיני יודע מהיכן למדו לומר שהוא סובר כן ומכ"מ כתב הריב"ש שרבו כמו רבו החולקים עליו וכתב שהרמ"ה השיב להרמב"ן שאינו צריך להחזיר לו בעדים וקלסו הרמב"ן וכתב עליו הרמב"ן שפתים ישק ובפ"ד דטוען נסתפק ה"ה בדעת רבינו:

פרק ה

הלכה ב

אסור ליהנות בדבר הגזול וכו'. כתב עליו הטור אינו נראה כן מהא דאמר שמואל דינא דמלכותא דינא תדע דקטלי דיקלי וגשרי גשורי ועברינן עליהו ואי לאו דינא היכי עברינן עלייהו ופריך אביי ודילמא משום דאייאוש מרייהו אלמא לאחר יאוש שרי עכ"ל. וכבר נתיישב זה בדברי ה"ה שכתב דשאני התם דאיכא יאוש ושינוי רשות:

הלכה ח

ואסור ליהנות מן הגזלן וכו'. כתב הרב המגיד פסק כשמואל וכו' זה תימה קצת שהרי כתב בפ"ו מהל' גניבה גבי גנב וכו'. וכבר כתבתי אני שם שאין זה ענין לזה:

הלכה י

נטלו המוכסים כסותו והחזירו לו אחרת וכו' ואם היה ותיק ומחמיר על עצמו וכו'. טעמו מדתנן פ' הגוזל ומאכיל (בבא קמא דף קי"ד) נטלו מוכסים את חמורו ונתנו לו (חמור) אחר נטלו לסטים את כסותו ונתנו לו (כסות) אחרת הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשים מהם ובגמרא תנא אם נטל מחזיר לבעלים הראשונים קסבר יאוש כדי לא קני

ומעיקרא באיסורא אתא לידיה ואיכא דאמרי אם בא להחזיר יחזיר לבעלים הראשונים מ"ט יאוש כדי קני מיהו אי אמר אי אפשי בממון שאינו שלי מחזיר לבעלים הראשונים. ופירש"י אם בא להחזיר שחסיד הוא יחזיר לבעלים הראשונים ולא למוכס ופסק רבינו (כלישנא בתרא דאתי) כסתם מתניתין דקתני הרי אלו שלו מדינא ואע"ג דבעלמא קי"ל יאוש כדי לא קני ואע"ג דכי אתא לידיה הוה ליה יאוש ושינוי רשות מ"מ באיסורא אתא לידיה הכא שאני שהוא במכירה שהרי לא נתנה לו בחנם אלא תמורת חמורו ונמצא שאינו נהנה מהגזילה ואינו יודע בודאי שזו גזולה כלומר דבשעה שנתנוה לו לא ידע שהיא גזולה ואע"פ שחזקתה גזולה בסתמא וגם אח"כ ידע שהיא גזולה וכדקתני מחזיר לבעלים הראשונים מ"מ כיון שבשעה שנתנוה לו לא ידע שהיא גזולה וגם אינו נהנה ממנה שהרי תמורת חמורו נתנוה לו לא אמרי' באיסורא אתא לידיה וכיון דאיכא יאוש ושינוי רשות הרי אלו שלו מדינא ואם בא להחמיר על עצמו שלא נסמוך על דברים הללו וכיון דאיגלאי מילתא שגזולה היתה חשיב ליה דבאיסורא אתא לידיה ומש"ה הרוצה להחזיר יחזיר לבעלים הראשונים ולא למוכר:

הלכה יא

ומ"ש אבל מכס שפסקו המלך וכו' ולא עוד אלא שהוא עובר המבריח ממכס זה וכו' בין שהיה המלך עכו"ם בין שהיה המלך ישראל. נראה לכאורה שטעמו משום דאל"כ כי אקשי בפ' הגוזל בתרא להבריח מהמכס מי שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא ה"ל לשנויי כאן במלך ישראל כאן במלך עכו"ם. אבל יש לגמגם בזה משום דאיתא התם בגמ' איכא דמתני' (לה) אהא נודרין להרגין ולחרמין ולמוכסים וכו' שהיא של בית המלך אע"פ שאינה של תרומה וכו' והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא וכו' רב אשי אמר במוכס עכו"ם דתניא ישראל ועכו"ם שבאו לדין וכו' ור"ע טעמא דאיכא קידוש השם הא ליכא קדוש השם באים (בעקיפין) וגזל עכו"ם מי שרי והתניא וכו' מנין לגזל עכו"ם שהוא אסור וכו' ל"ק כאן בגזלו כאן בהפקעת הלואתו פי' רש"י הפקעת הלואתו שאין גוזל ממש שרי כי ליכא חילול השם כגון היכא דטען ליה ליורש נתתים לאביך ומת דלא ידע עכו"ם דמשקר ולהבריח מכס הוי כהפקעת הלואתו. והשתא כיון דהברחה מן המכס לא הוי אלא כהפקעת הלואתו אמאי אסור להבריח מן המכס במלך עכו"ם. ושמא י"ל דהכא שאני שהעמיד המלך ישראל לגבות לו חלקו דהוי כאילו המלך עצמו גובהו דהשתא מלבד שאם יודע יש חילול השם בדבר אפשר שיהיה סכנת נפשות בדבר אבל עכו"ם שחכר המכס מן המלך שאז אם יודע לא יהיה בדבר סכנת נפשות מאחר שאין המלך מפסיד בזה הוא שאמרו שמותר להבריח ממנו המכס דהוי כהפקעת הלואתו:

הלכה טז

וכן מלך שגזר וכו' אבל אינו עובד בו כעבד. וטעמו משום דקיימא לן דהא דאסור להעביד העבד עברי בדברים שהם מיוחדים לעשיית העבדים כגון להוליך כליו אחריו לבית המרחץ או לחלוץ לו מנעליו משום שנאמר לא תעבוד בו עבודת עבד ה"מ עבד עברי שנפשו שפלה מפני שנמכר אבל ישראל שלא נמכר מותר להשתמש בו כעבד וכמבואר בפרק חמישי מהלכות עבדים וקמ"ל דהני כיון דבדינא דמלכותא משתעבדי בהו משום כרגא דיהבי לעלייהו ה"ל כמכורים ודינם כדין עבד עברי שאסור לעבוד בו עבודת עבד:

פרק ו

הלכה א

קורות ואבנים ועצים וכיוצא בהם כו'. כתב הרב המגיד ברייתא פרק אלו מציאות וכו'. ומיהו עיקר הדין דאין יכולים להציל אע"פ שלא נתייאשו הרי הן של מוצאן וכו' נ"ל שגם רבינו סובר כן ממ"ש בפרק י"א:

ואם אינו יודע אם נתייאשו וכו'. כן יש ללמוד מפלוגתא דאביי ורבא ביאוש שלא מדעת:

הלכה יא

והמשחק בקוביא עם העכו"ם אין בו איסור גזל וכו'. כתב הטור על דברי רבינו יראה שפוסל משחק בקוביא משום גזל אפילו שיש לו מלאכה אחרת וע"כ מחלק בין משחק בקוביא עם העכו"ם או עם ישראל עכ"ל. וטעמו משום דפ' זה בורר (דף פ"ד:) אמתניתין דפסל משחק בקוביא לעדות בעי בגמרא מאי קא עביד אמר רמי בר חמא משום דהוי אסמכתא ואסמכתא לא קניא רב ששת אמר כל כה"ג לאו אסמכתא היא אלא לפי שאין עסוקין בישובו של עולם מאי בינייהו איכא בינייהו דגמר אומנתא אחריתי והתנן אר"י אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא הוא אבל יש לו אומנות שלא הוא הרי זה כשר אלמא טעמא דמתני' משום יישובו של עולם הוא וכ"ת פליגי רבנן עליה דר"י והאמר ריב"ל כ"מ שאמר ר"י אימתי ובמה אינו אלא לפרש דברי חכמים ר"י וכו' גברא אגברא קא רמית מ"ס פליגי ומ"ס לא פליגי הא קמן דלרב ששת דמשחק בקוביא לא מיפסיל משום גזל אלא משום שאינו עוסק ביישובו של עולם, ר"י לפרש דברי חכמים אתא ולא מקרי אינו עוסק ביישובו של עולם אלא כשאין לו אומנות אחרת וכיון דלא מתסר משום גזל לא שאני לן בין משחק עם העכו"ם למשחק עם ישראל ומאחר שרבינו כתב דמשחק עם העכו"ם אינו אסור משום גזל אלא משום שאינו עוסק בישובו של עולם משמע בהדיא

שסובר דעם ישראל מיתסר משום גזל כרמי בר חמא וכבר נתבאר בגמרא דלרמי בר חמא פליגי רבנן עליה דר"י וסברי דאפילו יש לו אומנות שלא הוא פסול, וכתב ה"ה על דברי רבינו זה קצת תימה אצלי דהא משמע פ' זה בורר דההיא אוקמתא דאמר אסמכתא היא ולא קניא אידחיא וקי"ל כרב ששת וכו' ובפי"ב מהל' עדות כתבתי ליישב דעת רבינו:

פרק ח

הלכה ב

הגוזל את אביו ונשבע לו וכו'. כתב הטור על דברי רבינו ואין זה מדרך המשנה אלא כמו שפירשתי שיתננה לאחי הגזלן או לאחי אביו אם אין לו אחים כלומר דלרש"י שפירש יתן לבניו ולאחיו דקתני מתני' לבניו של אביו או לאחיו של אב אם אין לו בנים שפיר נקט לבניו ברישא אבל לפירוש רבינו הוה ליה למינקט תחלה לאחיו ואח"כ לבניו. ואני אומר שאפילו היה כדבריו אין זה כדאי לומר על פירוש רבינו אין זה מדרך המשנה כל שכן שהתוספות פירשו כפירוש רבינו ונתנו טעם לשבח למה נקט לבניו ברישא:

כתב עוד הטור וגם מ"ש שיעשה חשבון עם אחיו משמע נוטל חלק בגזילה זה אינו אלא אינו נוטל בה מאומה. פשטא דמילתא כך הוא לכאורה אבל רבינו מפרש בענין אחר וכן כתב ה"ה וזה לשונו נראה שהרב מפרש משלם קרן וחומש ומ"מ מעכב בידו שאר נכסים יותר מחלקו המגיעו בהם כפי מה שיהיה מגיעו בהם מקרן וחומש שנתן בהם וזהו שכתב עושה עמהם חשבון וזה אם אינו רוצה לתת חלקו עכ"ל. ונראה שטעמו של רבינו שכיון שנתן כל הגזילה לבניו או לאחיו הרי קיים מצות השבת גזילה ומעתה למה לא יתבע חלקו בנכסי אביו:

פרק ט

הלכה יא

לקחה הגזלן מן הבעלים וכו'. כתב הטור (סי' שע"ד) מלשון הרמב"ם יראה הוא הדין נמי אם קנאה מהנגזל קודם שמכרה או נתנה לאחר ואחר שקנאה מכרה ונתנה לאחר דאמרינן נמי שלא כיון לקיימה ביד הראשון ואין נראה דמיד כשקנאה נתקיימה ביד הלוקח ואינו יכול למוכרה עוד לאחר עכ"ל. וי"ל לדעת רבינו דהב"ע כגון שלקחה מיד זבנה או אורתה דהא תיכף שלקחה גלי דעתיה דלאו לאוקומה קמי לוקח ראשון לקחה וכן פירש הרב רבינו ניסים בשם הראב"ד. ועוד י"ל דלא אמרינן דלקחה כי היכי דליקום בהימנותיה אלא כל היכא דלא זבנה או אורתה בתר הכי דהא דאמרן דניחא ליה דליקום

בהימנותיה אומדן דעתא בעלמא הוא ונ"מ להיכא דמית גזלן בתר הכי אבל כל היכא דזבנה או אורתה הא גלי דעתיה דליתיה לאומדן דעתא דידן וכיון שהוא מוחזק בקנין השדה מבעליו זה שרוצה להוציאו מחזקתו עליו הראיה ולפי זה אפילו לא זבנה או אורתה אלא שהוא עצמו בא לערער להוציאה מיד הלוקח וטוען שלעצמו קנאה ולא כי היכי דליקום בהימנותיה מהימן:

הלכה יג

נתנוה הבעלים לגזלן מתנה קנאה הלוקח וכו'. כתב ה"ה זה מחלוקת רב אחא ורבינא וכו' ורבינו פסק כמ"ד כמכר ואולי משום דמסתבר טעמא דמ"ד כמכר לדעתו ז"ל עכ"ל. ויותר נראה בעיני לומר דטעמו לפי שהלוקח מוחזק בקרקע ובטענה כל דהו מוקמינן ליה בידיה וכמ"ש הטור בשם הרמ"ה:

פרק י

הלכה ה

אמר לו בעל השדה עקור אילנך ולך וכו'. פשט דברי רבינו נראה דאכל מאי דכתב לעיל קאי בין עשויה ליטע בין אינה עשויה ליטע אלא שהרב המגיד כתב נראה שאין דעת הרב בזה אלא בשדה שאינה עשויה ליטע שאז הדין עם בעל השדה וכו' וכ"נ מן ההלכות עכ"ל. ואני איני רואה בדברי בעל ההלכות הוכחה בזה:

הלכה ז

ובעל בנכסי אשתו והשותף בשדה וכו' כיורד ברשות הן. בסוף הפרק כתב ה"ה דהיינו דוקא באשתו קטנה וכ"כ הרשב"א שצריך להגיה כאן בעל בנכסי אשתו קטנה:

פרק יא

הלכה ב

אבל אוכל נבילה להכעיס הרי הוא אפיקורוס. בפרק ב' דע"ז (דף כ"ו:) מומר פליגי רב אחא ורבינא חד אמר [לתיאבון] מומר להכעיס מין הוא וחד אמר אפי' להכעיס נמי מומר ופסק כמ"ד אפיקורוס משום דאמרינן התם דר"י ור' אבהו סברי הכי ויש לתמוה למה בפ"ג מהל' תשובה לא מנאו בכלל אפיקורוס.

ומ"ש והאפיקורוסים בפ' הנזכר כתב מי הם הנקראים אפיקורוסים ומשמע ודאי שדינם אחד.

ומ"ש עכו"ם ומחללי שבת בפרהסיא. מבואר בפ"ק דחולין (דף ג':) שדינם כעכו"ם:

הלכה ג

אבידת העכו"ם מותרת וכו' ואם החזירה לקדש את השם וכו'. בירושלמי פרק אלו מציאות.

ומ"ש ובמקום שיש חילול השם אבידתו אסורה ומ"ש וחייב להחזירה. נראה דהיינו לומר דאע"ג דלא אתאי לידיה חייב להשיבה כיון שיש חילול השם בדבר אם לא ישיבנה כגון שמצאה במקום רוב ישראל שיחשוב העכו"ם שישראל גנבוה:

הלכה יא

המאבד ממונו לדעת אין נזקקין לו וכו' ואע"פ שאסור לרואה דבר זה ליטול לעצמו וכו'. כתב הטור על זה ואין נראה כן דאבידה מדעת הוי הפקר עכ"ל. ודעת רבינו שבשביל שזה אינו חושש לפקח על נכסיו לא נאמר שהפקירם:

הלכה יג

מצא שק או קופה וכו' ואומד את דעתו אילו היה שלו אם היה מחזירן לעצמו וכו'. בפ' אלו מציאות (בבא מציעא דף ל':) אמר רבא כל שבשלו מחזיר בשל חבירו נמי מחזיר:

היה דרכו להחזיר כלים כאלו בשדה וכו' מצאן בשדה חייב להחזירן וכו'. כתב הרא"ש ראיתי גדולים שפסקו כיון דלא איפשיטא אזלינן לחומרא [ומיחייב להחזיר בשדה וכיון דאיחייב איחייב אף בעיר] ויראה לי כיון שפטרה תורה את הזקן שאין לו לזלזל בכבודו איסור הוא לגבי דידיה שמזלזל בכבוד התורה במקום שאינו חייב [ומשום ספק ממון חבירו אם הוא מחוייב בו לא זלזל בספק איסור] וחכם שבא לעשות לפנים משורת הדין יותר מממונו יעשה כמו שעשה ר' ישמעאל בר' יוסי אבל אין לו רשות לזלזל בכבודו ולדעת רבינו י"ל דלא מיקרי מזלזל בכבוד התורה בשביל כך אדרבא הוא כבוד שמים שאין דרכו בכך בשלו והוא מיטפל בשל חבירו לפנים משורת הדין:

הלכה יד

ומ"ש וכן אם מצא בהמה והכישה חייב להטפל בה ולהחזירה. מימרא דרב וכו'. ומפרש טעמא בפרק הספינה (בבא בתרא דף פ"ח) משום דאנקטה נגרי ברייתא ופירש"י כלומר דרגילה לברוח ולילך מרחוק (ומש"ה) נתחייב בה. ולפ"ז דוקא בהמה דשייך בה ה"ט הוי דינא הכי אבל בכלים דלא שייך בהו ה"ט אע"פ שהתחיל יכול להניחם. ונמוקי יוסף כתב וז"ל הכישה נתחייב בה להחזירה הואיל והתחיל נתחייב בהשבה גמורה כך פירש"י ז"ל ולפ"ז ה"ה לכלים וכך הם דברי הרמב"ם בהלכות גזילה והרנב"ר תמה דלא משמע כן פרק הספינה דהתם קאמר טעמא משום דאנקטינהו נגרי ברייתא עכ"ל. ומלשון רבינו שכתב וכן אם מצא בהמה והכישה משמע דדוקא בבהמה הוא

דהוי דינא הכי ולא בכלים אע"ג דבמצא כלים בשדה קאמר דחייב להחזירם אפילו בעיר התם שאני דכיון דדרכו להחזיר בשדה נתחייב בהם אבל בשמצאם במקום שאין דרכו להחזיר יכול להניחם אבל מדיהיב טעמא שהרי התחיל במצוה משמע דה"ה לכלים דה"ט שייך בהו ומשמע שעל זה תמה הרנב"ר ואמר דבפרק הספינה לא משמע כן וכו' ובפרק הכונס אמר הכי רבא בהדיא. ונראה לי דבבהמה דוקא קאמר רבינו והתחיל במצוה דקאמר ה"פ התחיל במצות השבה ואם לא יגמרנה הרי נמשך היזק לבעל אבידה דאנקטינהו נגרי ברייתא. ויש הוכחה לזה מדכתב אחר כך לעולם הוא חייב להטפל בה עד שיחזירנה לרשות בעליה וכו' אבל ב"ח לעולם חייב להטפל עד שיכניסה לרשות הבעלים המשתמרת כו'.

ההולך בדרך הטוב והישר וכו' ואע"פ שאינה לפי כבודו. ודין זה דאינה לפי כבודו אין זה מקומו ואיחרו כדי לכתוב קודם לו ההיא דב"ח לעולם חייב להטפל בה וכו' דהוי טעמא משום נגרי ברייתא דנילף מינה דהכישה מה"ט הוא:

הלכה טו

החזיר את האבידה בשחרית וכו'. בפ' הכונס (בבא קמא דף נ"ו:) גבי פלוגתא דרב יוסף ורבה בשומר אבידה אי כש"ח דמי או כש"ש איתיביה רב יוסף לרבה החזירה למקום שיראנה אינו חייב להטפל בה נגנבה או אבדה חייב באחריותה מאי נגנבה או אבדה לאו נגנבה מביתו או אבדה מביתו לא ממקום שהחזירה והא קתני אינו חייב ליטפל בה א"ל הב"ע כגון שהחזירה בצהרים ותרתי קתני וה"ק החזירה שחרית למקום שיראנה ושכיח דעייל ונפיק וחזי לה אינו חייב ליטפל בה החזירה בצהרים למקום שיראנה דלא שכיח דעייל ונפיק דלא חזי לה ונגנבה או אבדה חייב באחריותה איתיביה לעולם הוא חייב עד שיחזירנה לרשותו מאי לעולם לאו אפילו לביתו ש"מ כש"ש דמי א"ל מודינא לך בב"ח דכיון דנקטי להו נגרי ברייתא בעי נטירותא יתירתא ואע"ג דהא דקאמר החזיר שחרית למקום שיראנה רבה הוא דאוקי ברייתא הכי ולא קי"ל כוותיה בשומר אבידה אלא כרב יוסף דאמר כשומר שכר דמי וכמבואר פי"ג לא פליגי אלא בגנובה או אבודה מביתו אם חייב או פטור אבל אם החזירה שחרית למקום שיראנה ושכיח דעייל ונפיק וחזי לה אינו חייב ליטפל בה דהשבה מעליא היא זו:

הלכה יז

ההולך בדרך הטוב והישר וכו'. בפ' אלו מציאות (דף ל"ז:) ר' ישמעאל בר' יוסי [הוה קאזיל באורחא] פגע ביה ההוא גברא דהוה דרי פתכא דאופי [אותבנהו וקא מיתפח]

א"ל דלי לי א"ל כמה שוין א"ל פלגא דזוזא יהב ליה פלגא דזוזא ואפקרה וכו' והא ר' ישמעאל בר' יוסי זקן ואינה לפי כבודו הוה לפנים משורת הדין הוא דעבד:

פרק יב

הלכה א

מי שאבדה לו אבידה וכו' אם היה אביו שקול כנגד רבו של אביו קודמת וכו'. מה שקשה על זה ממ"ש בפ"ה מהל' ת"ת יישבתי שם:

פרק יג

הלכה א

המוצא אבידה וכו' אפילו היתה שוה פרוטה בעת המציאה והוזלה חייב להכריז עליה. דברי הרב המגיד תמוהין שכתב שדעת הרב הפך מאי דאסיקנא:

הלכה ה

הסימנים המובהקים וכו'. כתב ה"ה דפסק רבינו כמ"ד סימנים דאורייתא וכו'. וקשה שבפי"ג מהלכות גירושין גבי מצאוהו הרוג או מת וכו' אע"פ שיש סימנים בגופו ובכליו ואפילו שומא אין מעידין עליו כתב ה"ה לא נתכוון בכאן אלא לסימנים שמחזירין עליהם אבדה ואעפ"כ אין מעידין עליהם בכאן וכתב ג"כ שהסימנים המובהקים שהם מן התורה אף כאן מעידים עליהם וא"כ הרי שכתב שסימנים דאבעיא לן בגמרא אם הם דאורייתא לדעת רבינו לא שרינן אשת איש אפומייהו משום דלאו דאורייתא נינהו וכאן כתב שפוסק כמ"ד דסימנים דאורייתא וא"כ ה"ל למשרי אשת איש אפומייהו וה"ל לפרש שמ"ש שם רבינו אע"פ שיש סימנים בגופו ובכליו היינו כגון ארוך וגוץ וכגון חיווري וסומקי וכפי מ"ש בשמו בפי"ג מהל' גירושין הוה ליה לפרש כאן כשכתב הסימנין המובהקין סומכים עליהם וכו' היינו במובהקין ביותר.

ומ"ש והמדה והמשקל וכו' סימנים מובהקים הם היינו סימנים חשובים קצת והם דאבעיא לן עלייהו בגמרא אי הוי דאורייתא ולא איפשיטא ומ"מ לענין ממון מחזירין אבידה עליהם. ודיוק לשון רבינו כן מדלא כתב הסימנין המובהקין סומכין עליהם וכו' דין תורה ואלו הם סימנין מובהקים מדה או משקל, או ה"ל לכתוב והמדה והמשקל סימנים מובהקים הם מן התורה:

הלכה ז

זה נתן מדת ארכה ורחבה וזה נתן מדת האמריות שבה וכו'. קשה שמדת האמריות היינו מדת ארכה וכבר כתב דין זה בסמוך ושמא י"ל דנותן מדת האמריות שבה היינו לומר שנותן מדת אורך ורוחב האמריות שבה:

הלכה טז

אווזים ותרנגולים גדולים מיטפל בהם שלשים יום וכו'. טעמו של רבינו משום דכשהם קטנים ביותר טרחם ומזונם מרובה יותר מהגדולים שהם הולכים ומנקרים באשפות:

פרק יד

הלכה יב

המוצא כלי חרש וכיוצא בהם וכו'. כתב **ה"ה ומ"ש חייב להכריז שאם יבא תלמיד חכם וכו'** פירש הר"א דהכרזה זו אינה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אלא מקום שת"ח מצויים שם וכו'. ואני אומר שמפשט דברי רבינו נראה שאפילו מצא במקום שאין ת"ח מצויין שם אם בא ת"ח ואמר יש לי טביעות עין בכלי שאבדתי חייב להראותו לו והטעם משום דכיון שהאובד הוא ת"ח כשמרגיש שאבד אע"פ שאין לו סימן אינו מתייאש לפי שהוא יודע שיחזירו לו בטביעות עין:

פרק טו

הלכה א

כל המוצא אבידה בין שיש בה סימן וכו' ואם היה דבר שאין בו סימן זכה בו ואינו חייב להחזירו. כתב הטור על זה ולא נהירא (אלא יהא מונח עד שיבא אליהו) וגם ה"ה כתב על דברי רבינו זו באמת קשה ודאי והיאך יזכה בו ויהיה שלו וכו'. ואפשר לומר לדעת רבינו דהא דאמרינן בריש פרק אלו מציאות (בבא מציעא כ"א:) בפלוגתא דאביי ורבא ביאוש שלא מדעת הויא בדבר שאין בו סימן ואיפסיקא הלכתא כאביי דאמר יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש משום דהא לא ידע דנפל מיניה היינו לומר שאסור לו ליטלם אבל אם עבר ונטלם זכה בהם משום דכיון שהם בידו ואינו יודע למי יחזירם שהרי אין בהם סימן ולמקום שנטלם אין לו להחזירה כמו שנתבאר ממילא זכה בהם דאין לנו לומר שיעמדו עד שיבא אליהו אלא היכא דאתמר הכי בהדיא:

כתב ה"ה (לפי הנראה מהסוגיא האמורה על משנתנו וכו') הנ"ל מדברי רבינו שהוא גורס כן בסוף אותה סוגיא וכו'. ואני אומר הנך רואה כמה דחוקים דבריו לחדש גירסא מדעתו

ועוד שהגירסא מבואר שהיא דחוקה מאד. ולכן נ"ל שרבינו סובר דכיון דר' אבא בר זבדא אמר סתם (דף כ"ה:) כל ספק הינוח לכתחלה לא יטול בין שיש בה סימן בין שאין בה סימן קאמר והא דקאמר גבי מצא אחר הגפה או הגדר גוזלות מקושרים מ"ט דאמרינן הני אינש אצנעינהו ואי שקיל להו לית להו למרייהו סימנא בגווייהו לאו למימרא דלא איירי מתני' אלא בשאין בו סימן דבין ביש בו סימן בין באין בו סימן מיירי והיכא דאית בהו סימן אסור ליגע בהם מפני שגורם להטריח הבעלים והיכא דלית בהו סימן איכא טעמא רבה שגורם שיאבדו הבעלים ממונם וכי פריך ליהוי קשר סימן וליהוי מקום סימן לאו למימרא דאי הוה קשר או מקום סימן היה מותר ליטלם אלא משום דאיהו אמר עלה דמתני' דהיכא דלית בהו סימן איכא טעמא רבה כדי שלא יפסידו הבעלים מקשי ליה דהא מתני' בשיש בה סימן דקשר או מקום מיירי ואהדר ליה דמתניתין באין בה סימן נמי מיירי דלישנא דמקושרים משתמע בין קשר שיש בו סימן בין קשר שאין בו סימן דהיינו שמקושרים בכנפיהם ומיירי בין במקום סימן בין בשאינו סימן וכגון שמדדים. כך נ"ל ליישב דעת רבינו:

הלכה ח

מצא פירות מפוזרים וכו'. כתב הטור [סימן רס"ב] על זה ולא נהירא דבגמרא מוקי למתני' דמצא פירות הרי אלו שלו במכנשתא דביזרי שמדעת הונחו שם ונתייאשו הבעלים וכו' הא לאו הכי אסורים מפני שלא ידעו הבעלים שנפלו שיתייאשו מהם ודאי אם דרך נפילתן מוצא שם וידוע שנתייאשו בעלים מותרים אבל סתמא לא עכ"ל. טעמו דכי אותבינן עליה דאביי דאמר יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש ממתני' דמצא פירות מפוזרים הרי אלו שלו שני במכנשתא דביזרי ואם כדברי רבינו טפי הוי עדיף לאוקמה בדאשכחינהו דרך נפילה. וי"ל לדעת רבינו דהא דאקשינן אי דרך נפילה אפילו טובא נמי וכו' גם אליבא דאביי דהלכתא כוותיה מקשינן לה דכיון דיקירי מידע ידיע כדאמרינן בעיגולי דבילה והא דמותבינן לאביי ממתנית' ומתרצינן לה במכנשתא דביזרי היינו מקמי דידעינן טעמא דיקירי אבל בתר דידעינן מתני' בכל אנפי מיתוקמא כאביי וכ"כ הרמב"ן לדעת הרי"ף וכ"כ נמוקי יוסף:

הלכה י

מצא כריכות ברה"י וכו'. כתב ה"ה מ"ש במקצת ספרי הרב וכו'. ול"נ שאפשר לומר שמ"ש כאן אינו סימן מובהק היינו משום דאיכא למיחש שמא עברו בני אדם באותו רה"י וגלגלוהו ממקומו אבל היכא דידוע שלא נתגלגל כגון שהוא מונח בצד הגדר הוי מקום סימן מובהק וכמ"ש פרק י"ג:

הלכה יא

מצא עיגול ובתוכו חרס וכו'. כתב הטור על זה איני יודע למה פסק כר' יהודה וא"א הרא"ש ז"ל פסק כחכמים וכו' עכ"ל. וכתב החכם המרשים דאפשר שטעם רבינו משום דאמר בגמרא דכ"ע סימן הבא מאליו הוי סימן אלמא הלכתא היא אע"ג דדנינן מיניה אי נמי משום דקי"ל בחתיכות בשר כל שיש שינוי בחיתוכן חייב להכריז אע"פ שלא נעשה בכוונה וה"ל כסימן הבא מאליו עכ"ל. ואין דבריו נכונים כלל שמ"ש דמשום דאמרינן דכ"ע סימן הבא מאליו הוי סימן אלמא הלכתא היא וכו' סברא הפוכה היא דכיון דבגמ' אמרינן גבי סימן העשוי לידרס לימא כתנאי וכו' סברוה דכ"ע סימן הבא מאליו הוי סימן ובסימן העשוי לידרס קמפלגי ואמר רב זביד משמיה דרבא אי ס"ד דקסבר ת"ק סימן העשוי לידרס לא הוי סימן וכו' אלא הכא בסימן הבא מאליו קמפלגי הרי שנדחית סברת הסברוה בטענה והיאך אפשר לפסוק הלכתא כוותיה גם מ"ש דמשום דקי"ל בחתיכות בשר כל שיש שינוי בחיתוכן חייב להכריז וכו' אינו נראה דלא מיקרי סימן הבא מאליו אלא דבר שבודאי נעשה שלא בכוונה כגון ככר ובתוכו מעות עיגול ובתוכו חרס משא"כ בחתוכא דבשרא המשונה דרובא דרובא הוא נעשה בכוונה [ומ"ש שהרי"ף פסק כר' יהודה לא נמצא בספרים שלנו שהרי"ף פסק כן] אבל טעם מחלוקת רבינו והרא"ש [תלוי בגירסת המשנה] שרבינו גורס אלו מציאות שלו וכו' מצא פירות מפוזרים הרי אלו שלו דברי ר"מ ר' יהודה אומר כל דבר שיש בו שינוי חייב להכריז וכו' וכיון דפלוגתא דר"מ ור' יהודה היא הלכה כר' יהודה והרא"ש לא גריס דברי ר"מ אלא סתם מתני' היא והלכתא כוותה:

פרק טז

הלכה א

המוצא מחטין וצנורות וכו'. נ"ל שמיירי שמצא אלו על גב אלו דאל"כ דרך נפילה הם. ונראה שרבינו ז"ל מפרש הא דתניא אימתי מותרים בזמן שמצאן אחד אחד אבל אם מצאן שנים שנים חייב להכריז לא ברבים איירי אלא מחט אחת או שתי מחטין קאמר ויש לתמוה על פירוש זה דהא בהדיא מפרש בגמרא מאי בדי שוכי וגם על דינו יש לתמוה אמאי במצא שנים חייב להכריז מ"ש ממצא שני מטבעות דאפילו עשויין כמגדל אינו חייב להכריז:

הלכה ד

המוצא מעות בחנות וכו'. כתב הטור על זה ואינו נראה כן מתוך הגמרא אלא הוא של החנוני וטעמא שדרך הבאים להחליף ליתן מעותיהם על השולחן משא"כ בחנות שאין דרך הבאים לקנות ליתן חפציהם על התיבה. טעמו מדאמרינן בגמרא ניתני מצא בשולחנות כדקתני רישא מצא בחנות וכו' אלמא בלישנא דמצא בחנות לא על גבי תיבה משמע ומשום דקשיא מ"ש על גבי תיבה מעל גבי שולחן לכך כתב וטעמא שדרך הבאים להחליף ליתן מעותיהם על השולחן משא"כ בחנות וכו' ול"נ שטעמו של רבינו דכיון דמאי דאמרינן מאי איריא דתני בין הכסא לשולחני של שולחני ניתני על השולחן שייך נמי בחנות במאי איריא דתני בין תיבה לחנוני של חנוני ניתני ע"ג תיבה לחנוני מדלא תני הכי משמע דעל גבי תיבה הרי הוא של מוצאו והא דקאמר א"נ בשלחנות כדקתני רישא מצא בחנות הכי פירושו וא"נ לא היה הכרח זה ה"ל להכריח מדלא קתני מצא בשולחנות כדקתני מצא בחנות והיינו מפרשים דעל גבי שלחן לא הוי בכלל שלחנות והשתא דקתני לפני שלחני הוי שלחן בכלל ומ"מ אע"ג דקתני מצא בחנות הוי ע"ג תיבה בכלל מדקתני סיפא בין תיבה לחנוני של חנוני ולא קתני על גבי תיבה נמצא דעל גבי תיבה ועל גבי שלחן דינם שוה אלא דלעיל גבי שלחן מכריעים מרישא ומסיפא דהרי אלו שלו ולע"ג תיבה לא מכריעין ליה אלא מסיפא:

הלכה ט

מצא מטמון וכו' ואם היה תוך הכותל מלא מהם חולקין. כתב הרב המגיה רחוק הוא שרבינו רוצה לומר על הבבא שלמעלה דמוכח בגמרא דאזלינן בתר קתא ושנציה אפילו היכא דמוכח בזה האחר הואיל ובריתא דתניא אם היה כותל ממולא מהם חולקים קאי על המשנה דמיירי באדרא ונסכיה. לכך נראה דט"ס הוא וצ"ל אחר הבבא של מטה דמחלק בלשונות של זהב בין חציו לחוץ לחציו לפנים. ועל זה קאי אם נמצא תוך הכותל מלאה עכ"ל:

הלכה יא

לפיכך אם היה משכיר לאחרים וכו'. כתב ה"ה ומ"ש ג' עכו"ם כתב עליו הר"א בגמ' מסקינן אפי' לג' ישראל והאמת דר"נ הכי ס"ל התם והלכתא כוותיה בדיני ואולי מפני שרבא חולק בההוא דר"נ וכו'. ואני אומר שלא היה צריך ה"ה להכריע דבר זה מדעתו ולכתבו בלשון אולי שהרי בפירוש כתב הרי"ף ואוקמה רב מנשיא כר' יעקב בג' עכו"ם ור"נ אמר אפי' בג' ישראל ואזדא ר"נ לטעמיה וכו' ורבא פליג עליה אפי' ג' חייב להכריז וכו' והלכתא כרבא דבתרא הוא עכ"ל:

פרק יז

הלכה א

כל מציאה שאמרנו בה וכו' אבל אם ראה את המציאה אפילו נפל עליה וכו'. כתב הרב המגיד משנה מפורשת פרק שנים אוחזין וכו' סתם נראה שהוא סומך על האוקימתא הראשונה וכו'. אין דברי הרב המגיד נראין בכאן דא"כ לא ה"ל לרבינו לכתוב אפי' נפל עליה ומדכתב לשון אפילו הדבר ברור דלא תפס כאוקימתא קמייתא:

הלכה ה

שנים שראו גמל או חמור של מציאה וכו'. כתב ה"ה והכוונה שבגמל גופיה אם היו שני מנהיגים קנו שניהם וכו'. דעתו לומר שרבינו מפרש דכי אמרינן לערבינהו וליתנינהו שנים שהיו מושכים ומנהיגים בין בגמל בין בחמור היינו לומר דאי תנא הכי הוה משתמע דבין היו שניהם מושכים בגמל ובחמור ובין שניהם מנהיגים בגמל בין היה אחד מושך ואחד מנהיג בין בגמל בין בחמור קנו שניהם וכי מתרץ איכא חד צד דלא קני היינו לומר דנהי אם היו שניהם מושכים בגמל או בחמור וכן אם שניהם הנהיגו בגמל או בחמור קנו שניהם מיהו היכא דאחד משך ואחד הנהיג חד קני וחד לא קני איכא דאמרי מושך בחמור כלומר שאם אחד משך ואחד הנהיג החמור מנהיג קני מושך לא קני אבל בגמל אפי' אחד מושך ואחד מנהיג קנו שניהם איכא דאמרי הנהגה בגמל כלומר שאם אחד משך ואחד הנהיג הגמל מושך קני מנהיג לא קני אבל בחמור אפי' אחד מושך ואחד מנהיג קנו שניהם ופסק כלישנא בתרא. ויש לתמוה למה לא כתב רבינו בפ"ב דמכירה שהבהמה נקנית בהנהגה ודוחק לומר שרבינו מחלק לומר דהנהגה קני דוקא במציאה והפקר דמנא ליה הא. ושמא י"ל שסמך על מ"ש פה ויותר נראה לומר שמ"ש בפ"ב מהל' מכירה או הכישה במקל ורצה לפניו היינו הנהגה:

כתב הר"ן דלהרי"ף רכוב לחודיה קני ורכוב ומנהיג יחלוקו כסתמא דמתני' וכ"נ מדברי הרמב"ם פי"ז מהל' גזילה עכ"ל. וגם ה"ה כתב פה שרבינו סובר כהרי"ף דרכוב קני אפי' אינו מנהיג ברגליו. ונראה שהבינו כן בדברי רבינו מדנקט רוכב סתם משמע אפי' אינו מנהיג ובפ"ב מהל' מכירה כתב בהדיא כיצד קונים את הבהמה במשיכה אצ"ל אם משכה והלכה או שרכב עליה והלכה בו ויש מקום לבעל דין לחלוק דוהלכה בו שכתב בפ"ב מהל' מכירה היינו ע"י שהנהיגה ברגליו ומ"ש פה היה אחד רוכב היינו במנהיג ברגליו וסמך על מ"ש בפ"ב מהל' מכירה. ונראה שאפי' לדעת הר"ן וה"ה בדברי רבינו רוכב לא קנה אא"כ הלכה כמ"ש בפ"ב מהל' מכירה והלכה ומיהו בעקירת יד ורגל סגי שכך כתב אין צ"ל אם משכה והלכה בו שקנה אלא אפילו שקרא לה ובאה או

שהכישה במקל ורצה לפניו כיון שעקרה יד ורגל קנאה וקרא לה ובאה לא חשיב כמו רכב עליה דהא בלשון אפילו קאמר לה וכיון דבקרא לה ובאה כיון שעקרה יד ורגל קנה כ"ש ברכב:

הלכה ח

חצירו של אדם קונה לו וכו'. כתב ה"ה ופירוש דבעינן תרתי בחצר שאינה משתמרת וכו' ול"נ דאלימא קניית הד' אמות טפי מפני שהוא יכול לנטות עצמו וליטלה וכן עיקר עכ"ל. ול"נ טעם אחר דארבע אמות שאני דכיון דמשום דלא אתי לאינצויי תקינו רבנן דליקני לא ראו לחלק בין אמר ללא אמר דא"כ אכתי הוו אתו לאינצויי:

כתב נימוקי יוסף על מתניתין דאמר זכתה לי שדי כתב הרנב"ר דדוקא דאמר הכי כיון דצבי וגוזלות הללו מהלכים הם כל שהוא מתעורר לקנותם משתמרים לו דאי רץ אחריהם [מגיעם] כדאיתא בגמרא ואם לא אפי' עומד בצד שדהו אינה משתמרת לו ואינו דומה ליד דידו משתמרת וזו אינה משתמרת וכך הם דברי הרמב"ם בפרק י"ז מהלכות גזילה. מה שכתב שכך הם דברי הרמב"ם אינו מחוור שהרי לטעמו של הר"ן דוקא בהני שהם מהלכים הוא דבעי דלימא זכתה לי שדי אבל במציאה שאינה מהלכת כלל אפילו לא אמר הכי קני ואילו לדברי רבינו אפילו במציאה שאינה מהלכת צריך שיאמר זכתה לי שדי שהרי סתם וכתב ואם נפלה שם מציאה הרי היא של בעל החצר ועל זה כתב שאם לא אמר זכתה לי שדי כל הקודם זכה:

הלכה י

כתב ה"ה קטנה יש לה חצר וכו'. דין קטן וקטנה מפורשים הם וכו'.

ומ"ש וארבע אמות של אדם כחצירו לענין מציאה. אפשר שרמז בזה למה שכתבו הראשונים שאין ד"א קונות כל זמן שיש בה דעת אחרת מקנה וכו'. תמהני על ה"ה שהרי רבינו בפ"ד מהלכות זכיה כתב שארבע אמות קונות לענין מתנה:

הלכה יג

מציאת בנו ובתו וכו' ומציאת בתו הנערה אע"פ שאינה סומכת על שולחנו. בפרק נערה שנתפתתה אהא דתנן האב זכאי בבתו במציאתה יהיב טעמא בגמ' (דף מ"ז) משום איבה ופירש"י משום איבה דכיון דאינו חייב במזונותיה אי אמרת מציאתה שלה איכא איבה ולא זיין לה תו, וכתבו התוספות ולר"י נראה איבה דמציאתה היינו שלא יקדשנה למנוול ומוכה שחין והא דאמרינן גבי מציאת בנו ובתו הקטנים לא קטן קטן ממש אלא גדול וסומך על שלחן אביו קטן הוא היינו דוקא בקטן אבל בקטנה אפי' אינה סמוכה על

שלחן אביה הויא מציאה לאב משום איבה שלא יקדשנה למנוול ומוכה שחין עכ"ל. ודברי רבינו כדברי ר"י:

ומ"ש ואפי' היתה מכורה אמה. בפ"ק דמציעא (דף י"ב:) גבי הא דתנן מציאת עבדו ושפחתו העבריים הרי אלו שלהם האי שפחה היכי דמיא אי דאייתי שתי שערות מאי בעיא גביה ואי דלא אייתי שתי שערות אי איתיה לאבוה דאבוה הוא לעולם דאיתיה לאב ומאי הרי הן שלהן לאפוקי דרבה ופירש"י לאפוקי שאינו של רבה אלא של אביה וקרי ליה שלהן משום דאב מינה קזכי:

סליקו הלכות גזלה ואבדה בס"ד